



ERDOĞAN'IN KIBRIS ZİYARETİ HER İKİ PROJİYİ DE GÜNDEME GETİRDİ

Su ve enerji Türkiye'den

Bahadır Selim DİLEK

LEFKOŞA - 1963 yılı başı, yer Ankara... Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Başkanı Başpiskopos Makarios Türkiye'ye ilk ve son ziyaretini gerçekleştiriyor.

Gündeminde iki önemli konu var; daha sonra Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ortadan kalkmasına neden olacak 13 maddelik Anayasa değişikliği paketi ve "Türkiye'den boru hattı ile Kıbrıs'a su getirilmesi"

Başpiskopos, Ankara'da dönemin Başbakanı İsmet İnönü'nün önüne önce 13 maddelik Anayasa değişikliği paketini koyuyor ve öngördüğü değişiklikler için İnönü'den destek ister.

Türklerle Rumlar arasında, Zürih anlaşmaları ile oluşturulan dengeyi tamamen bozacak bu değişiklik önerilerine, İsmet İnönü'nün verdiği yanıt, "hayır" oluyor. Makarios, buna destek bulamayınca, Türkiye'den Kıbrıs'a boru hattı ile su getirilmesi konusunu hiç açmadan Ankara'dan ayrılır.

Türkiye'ye bağımlılık korkusu

Başpiskopos'a göre Anayasa değişikliği paketine destek vermeyen bir Türkiye ile Ada'ya boru hattı ile su getirilmesi konusunda anlaşma yapmak, Kıbrıs'ı Türkiye'ye bağımlı kılacaktır. Bu nedenle sessiz kalır, su konusu açılmadan kapanır.

Osmanlı'nın 1878 yılında Kıbrıs'ın yönetimini İngiltere'ye devretmeden önce Meserya Ovası'nın Trodos dağlarından gelen akarsularla, sulak bir bölge olduğu hatta bu bölgede yer yer bataklıkların bulunduğu dönemin kayıtlarında yer alıyor. İngiltere'nin bataklıklardan kaynaklanan hastalıkları önlemek için bölgeye yer altı sularını emen okaliptüs ağaçlarından dikmiş, kanallar açarak bataklıkları kurutması su rejimini bozmuş. Ada, gelecek yıllarda susuzluğa mahkum edilmiş.

Su balonu patladı

Su sorununu çözmek için daha önce Türkiye'den Adaya balonla su götürülmesi çabaları gündemdedi. 1998 yılında Türkiye'den 10.000 ve 40.000 metreküp hacimli, denizden çekilerek ge-

tirilebilen balonlar ile su taşınması fizibil bulunmuş, 5 yıl içerisinde toplam 4,1 milyon metreküp su taşındıktan sonra, balonların sürekli patlamaya başlaması üzerine proje 2002 yılında durdurulmuştu.

Kıbrıs'ın karmaşık ve bıçak sırtında duran siyasal gündemi, boru hattı ile Adaya su getirilmesi projesinin bugüne kadar sağlıklı ve sonuç alıcı biçimde ele alınmasını engellemiş durumda. Ancak, Kıbrıs Rum kesiminin 2004 yılındaki AB üyeliği ve bunun sonucunda Türkiye'ye karşı stratejik bir mevzi kazanmış olması, Ankara'nın "su" gibi adadaki bütün parametreleri kökünden değiştirecek bir projeyi yeniden ele almasını sağladı. Konu, Kıbrıs'ta nihai çözüm için hızlandırılan süreç içinde yeniden gündeme geldi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 20 Temmuz kutlamaları için geldiği KKTC'de sadece Kıbrıs'a Türkiye'den su getirilmesi projesine vurgu yapmakla kalmadı, suyun depolanacağı barajı ve çevresini de helikopterden inceledi.

Proje neyi öngörüyor?

KKTC'ye yılda 75 milyon metreküp içme, kullanma ve sulama suyu sağlayacak projenin Türkiye ayağında Alaköprü Barajı bulunuyor ve barajın

inşaatı sürüyor. Barajın temeli 7 Mart 2011'de KKTC Cumhurbaşkanı Deriş Eroğlu ve Başbakan Erdoğan tarafından atıldı. Erdoğan'ın talimatıyla, 48 ay olarak öngörülen tamamlanma süresi öne çekildi.

Anamur Çayı üzerinde yapılmakta olan Alaköprü Barajı'ndan alınacak su, dünyada ilk defa 80 kilometre uzunlukta uygulanacak deniz boru hattı ile ve deniz yüzeyinden 250 metre derinlikte askıdaki bir boru hattı aracılığı ile Girne yakınlarında yapılacak olan Geçitköy Barajı'na aktarılacak. Bu suyun yüzde 50,3'ü içme-kullanma suyuna, yüzde 49,7'si ise sulama suyuna tahsis edilecek.

İçme ve kullanma suyu gereksinimi yılda 36 milyon metreküp olan KKTC'nin 2035 yılında su gereksinimi yılda 54 milyon olacak. Projenin gerçekleştirilmesi ile yeraltı ve yüzeysel su kaynakları, dolayısıyla su sıkıntısı çeken KKTC'ye içme ve kullanma suyu sağlanacak, Diğer yandan da 4 bin 824 hektarlık bir alan sulanarak ülke tarımı canlandırılacak.

KKTC tarafında yürütülen projeye ise "Güzelyalı bölgesinde 5 megavat gücünde Güzelyalı Pompa İstasyonu, 3 bin 157 metre uzunluğunda ve bin 400 milimetre çapında düktül demir

boru terfi hattı, temelden yüksekliği 65 metre, akarsu tabanından 58 metre yükseklikte olan 26,5 milyon metreküp depolama hacimli Geçitköy Barajı ile 16,40 megavat kurulu gücünde Geçitköy terfi merkezi" olarak sıralamak olası.

Parametreler değişecek?

Projenin, Kıbrıs'taki bütün parametreleri değiştirmesine de kesin gözüyle bakılıyor. KKTC tarafı projeye "barış için su" adını verirken, suyun Rumlara da verilmesi önerisinin masada olduğu zaten biliniyor.

Buna karşın Rumlar temkinli. AB üyeliği ile stratejik bir mevzi kazanan Rumlar, su konusunda Türkiye'ye bağımlı olup bir başka stratejik mevziyi ise yitirmek istemiyor.

Kıbrıs Rum Yönetimi Su Geliştirme Bölümü direktörü Sofoclis Aletraris, projenin Kıbrıs'ın bir araya gelmesi halinde çekici bir alternatif olduğunu belirtir, "Bu konuda şu an bize düşman olan bir ülkeye bağımlı olamayız" yönündeki sözleri dikkat çekici...

Projeye olumlu bakanlar da var. Kıbrıslı Rum ekonomist Nicos Vassiliou "Türk suyu tarımda sulama yapmak için yeterince ucuz olacak. Bu şekilde Kıbrıs'ı tropik bir cennete çevirebileceğiz" sözleriyle olumlu mesajlar veriyor.

Enerji köprüsü de gündemde

Öte yandan, Türkiye'den KKTC'ye, sadece su değil, ileri aşamada Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ne denizaltından enerji hatları ile elektrik taşınmasına yönelik proje de gündemde. Türkiye ile Yunanistan arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi kapsamında düşünülen projeye göre, Türkiye'den KKTC ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ne elektrik satışının etüd edilmesi konusunda anlaşmaya varılmış durumda. Anamur'dan Girne'ye 70 millik mesafede denizaltından döşenecek kablo projesinin yatırım bedelinin saptanması için, fizibilite hazırlıkları sürerken, proje fizibil çıkarsa, Kıbrıs Elektrik İdaresi (KIBTEK) adına projeyi TEİAŞ'ın gerçekleştirmesi gündeme gelecek. ■

